

Сураи Қалам

68-ум сураи Қуръон буда, дар Макка нозил шуда, аз 52 оят иборат аст.

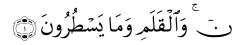
Қалам сураест, ки асли ақидаву имонро дар бар гирифта аст. Он се мавзуи асосиро ёдрас ва рушан мегардонад. Авал холи баъзе пайғамбарону, даъвати онхоро ва холи кофирону ба шубха назар кардани онхо ба суйи фиристодагони Худоро баён месозад. Дувум киссаи сохибони боғро, ки мурод аз он оқибати куфр ва эътибори инсон бо он чи ки Худованд дар охират барои муъминон ва кофирон мухайё сохтааст ба маърази хонанда мегузорад. Севум исботи пайғамбари барҳақ будани ҳазрати Муҳаммад (с)-ро зикр мекунад. Хамчунин дар ин сура аз қадру қиммати пайғамбарон ва пок будани онхо аз айбхое, ки мушрикон ба онхо мебастанд ва сохиби ахлоки олй будани пайғамбарон таъкид мешавад. Баъдан сухан аз мушрикони Макка меравад, ки бо вучуди неъматхое, ки Аллохтаъоло ба онхо додааст ношукрй мекунанд. Дар хотимаи сура Хак субхона ва таъоло Пайғамбари Худ (с)-ро ба сабру шикебой даъват намуда, ба ў фармудааст, ки мисли хазрати Юнус (а) дар ичрои вазифаи худ ба саросемагй ва шитобзадагй рох надихад.

Ин буд назари кутохе ба мундаричаи сураи «Қалам».

Бисмиллаҳи-р-Раҳ҅мани-р-Раҳ҅им

Огоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза мехрубону бенихоят борахм аст.

Нўн. Ва-л-қалами ва мā ястурун. 1.

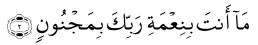
1. Нун. Қасам ба қалам(-и аъло) ва ба он чи менависанд,

Дар Қуръони карим якчанд сура бо ҳарфҳои ҷудогона, яъне бо ҳарфҳои алоҳидаи алифбои араб оғоз гардиданд, ки онҳоро «муқаттаъ» (аз ҳам ҷудо) мегӯянд. Шарҳи ин мавзӯъ дар аввали сураи «Бақара» ба тафсил баён шудааст. Сари ин масъала уламои изом бисёр фикрҳо рондаанд. Масалан, дар ин ҷо ҳарфи «нун»-ро мифтоҳи исми Худо маънидод кардаанд, ки он «Нур»,

"Носир" аст. Баъзе акида кардаанд, ки он харфи охири исми Баъзе аз муфассирин Аллохтаъоло яъне «Рахмон» аст. гуфтаанд, ки номи ин сура аст, ки ба «Нусрат»-и Ӯ таъоло далолат мекунад. Ва ин ҳам машҳур аст, ки «Нун» номи моҳист. Аз ин хотир ҳазрати Юнус (а)-ро «зунун» (соҳиби моҳи) мегӯянд. Пайғамбар (с) гуфтаанд, Худованд пеш аз хама қаламро офарид ва баъд аз он «Нун»-ро офарид, ки он як давот (ранг барои навиштан) аст. Доир ба ин масъала фикрхои зиёд баён шудаанд. Мо чизе аз худ гуфта наметавонем. Вазифаи худ медонем, ки дар атрофи ин фикрхои иттифокй ва далелхои бокувватро бароятон пешкаш бисозем. Худованди мутаъол якчанд сураро тавре дар боло зикр кардем бо харфхои чудогона ба мисли нун, коф ва амсоли он огоз кардааст. Ин як танбехи калон барои мушрикон аст. Аллохтаъоло ба онхо мефахмонад, ки эй мушрикон Қуръони нозилкардаи Мо аз хуруфи алифбое, ки шумо доред берун нест. Аммо он китоби илохист ва дар сохтани чунин як китоб шуморо очиз гардонидааст. Агар бовар надоред пас чун сохиби алифбое хастед, ки Куръон бо он навишта шудааст ва коғазу давот доред пас, китобе ба мисли Қуръон нависед? Хол он ки дар анчоми чунин кор очизед, харчанд баъзе бар баъзеи дигар ёвару мададгор шавед хам очизию дасткутохии шумо собит гардидааст.

Хулоса, сураи Қалам яке аз сурахои авалин нозилшудай Қуръон аст. Дар он хангом қисми зиёди мардуми Арабистон хондаву навишта наметавонист. Расулуллох (с) низ чашми хат надошта ва ба даст қалам хам нагирифта буданд. Лекин сурахои Қуръон нозил мешуданд. Омухтани хату хондану талаби илму маърифат дар он сурахо тарғибу ташвиқ мешуд. Савганд ба қалам хурдани Аллохтаъоло рушан сохтани эътибору мартабаи баланди калам аст. Касами Худованд танхо ба калам анчом намеёбад. балки ба сатрхо низ \overline{y} таъоло касам ёд кардааст. Максад аз ин ояи карима чист? Мақсад рушан аст, яъне зарурати дарёфтани илму маърифат, балад будан ба хондану навиштан. Зеро бе омузиши илм маърифати Илоҳӣ ба даст намеояд. Аз аҳамияти бузурги илму дониш аст, ки пайғамбари Худо (с) бар хар як умматаш амр карда ки **аз гахвора то гур дониш бичуй.** Тавре мебинем хануз чахордах карн кабл Куръон башорати зарурати ру овардан ба илму донишро дода буд. Оё ин магар муъчиза нест? Бубинед, то даври мо хондану навиштан то чй андоза рушду камол ёфтааст, ки хатхои бостониро (мисли хати пахлавй), ки таърихи чандин хазорсола доранд мехонанд, мошинахои электронии хисоббарорй

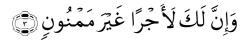
ба вучуд омад ва тарзхои гуногуни табъу нашр арзи хастй кард. Вале бо вучуди чунин пешравй китобе ба мисли китоби илохй, яъне Қуръони азимушшаън навиштани инсон аз имкон берун аст. Зеро он каломи раббонист... Вале халки калам ва "нун", (ки Худо донотар аст дар маънии он) ва забон, ки бародари қалам аст барои ифодаи мақсад бо хат ин як фазлу мархамати илохист, ки инсонро аз миёни дигар махлукоташ имтиёз дод, то харф бизанад қаламу давот дод, то фикрашро нависад. муфассиррон гуфтаанд: «Савганд ба қалам ишора ба эътибори баланди қалам, матни Қуръони карим, аходиси набавй ва ахли қалам яъне нависандагон аст». Валлоху аълам.

Мã анma би ниъмати Раббика би мачнун. 2.

2. ки ту, ба фазли Парвардигорат девона нестй.

Чун омадани ваҳйи Илоҳӣ ба сӯйи Пайғамбар(с) оғоз гардид ва ӯ мардумро ба сӯйи Ислом даъват намуд ва роҳи ҳидоятро ба онҳо нишон дод, Худованд баъзеи онҳоро ҳидоят кард ва баъзеи онҳо бар гумроҳии худ боҳӣ монданд. Онҳо аз рӯйи ҷоҳилӣ ва таассуб расули Худо (с)-ро мегуфтанд, ки девона шудааст ва ҳар гуна туҳмату буҳтонаш мезаданд. Аллоҳтаъоло бо ояи мазкур ин ақидаро рад карда, фармуд, ки ту бо фазли Худованд девона нестӣ ва дар ояи зер Ӯ (с)-ро тасаллӣ дода фармуд, ки...

Ва инна лака ла ачран ғайра мамнун.3.

3. Ва албатта, мар туро музде хаст қатъ нашуданй.

Худованд расули худ (с)-ро бо тасаллӣ башорат медиҳад, ки эй Муҳаммад (с) ту дар муҳобили туҳмату истеҳзои мушрикин сабру таҳаммул бурдборӣ нишон деҳ, ки ба ҳамаи ин душвориҳо нигоҳ накарда, паёмбарии худро ба онҳо фаҳмон. Қуръонеро, ки барои ту ваҳӣ мегардад бе нуҳсон ва бе илова аз худат ба онҳо расон ва ба сӯйи Ислом даъваташон кун. Ҳарчанд, ки аз сӯйи онҳо ба ту изо расад ҳам тоҳат кун ва бар зарари онҳо дуъои бад макун. Башорат бод туро, ки дар ин кор барои ту аҷру савоби бузург аст. Ҳама мардум аз ин оят метавонанд панд бардоранд ва ҳангоми сахтӣ сабр бояд варзид, зеро Худованди меҳрубон собиронро дӯст медорад.

Чаҳон чойи гудози дустон аст, Зи дуниҳо ба душман бустон аст. Надид Фиръавни кофир дарди сарро, Надид Шаддодиёнаш чашми тарро. Ба одам тавбаи инозаламно, Биёбон шуд кашан дар пойи Мусо, Ба фарқи Закариёяш арраи тез, Баёзи гардани Яҳёаш хунрез. Бубин Чирчисро ҳар руз куштан(д) Халилуллоҳро дар байни гулхан. Ҳабибашро кунад хунрези дандон, Адуёнро кунад чун калб хандон. Муҳиббонаш сипар тири балоро Зи рохи дард мебахшад даворо.

(Сирочиддин)

Ва иннака ла ъала хулуқин ъазим.4.

4. Ва харойина, ту бар хулки (хуи) бузург хасти.

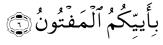
Ин ояи карима аз тарафи Худованд нисбат ба ҳазрати Мухаммад (с) бахои баланд аст ва барои бастани дахони бефарози хурдагирон далел буда, дар он фармудааст, ки ё Мухаммад (с), ту сохиби хулку атвори баланд хастй, ба тахкик Аллохтаъоло фазилатхо ва хислатхои хамида ва камолотро дар ту чамъ кардааст. Дар Қуръони мачид Аллохтаъоло бо сифатхои бузург Расулаш (с)-ро зикр кардааст. Аз он чумла ўро олим, халим бисёр бохаёву бисёр ибодаткунанда, бо саховат, собиру шокир, бо тавозуу зухд, накугуфтору накурафтору накукирдор гуфтааст. Асхоби киром аз хулки он хазрат (с) аз модарамон хазрати Оишаи Сиддика суол карданд. модарамон гуфт: "Хулки ў Қуръон аст". Яъне дар Қуръон чй хулқи хамида бошад дар он хазрат (с) мушохида кардан мумкин буд. Сухани он хазрат (с) низ тасдиккунандаи он гуфтахост: "Ман фиристода шудаам, то ки хулқи хамидаи боқимондаро тамом карда, ба камол расонам". Инсони сохиби хулки хамида метавонад дар баробари касе, ки руз рузаи нафл медорад ва шабро ба намози нафл мегузаронад савоб хосил кунад.

Хулоса, аз хулқу одоби Ҳазрат (с), ки ибрати оламиён аст, ҳар қадар сухан кунем кам аст. Ҳаминро бояд донист, ки умуман Ислом ва Қуръон барои инсонро комил сохтан омадааст ва ба хулқи ҳамида эътибори хеле баланд додааст.

فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ

Фа са тубсиру ва юбсирун.5.

5. Пас, хохи дид ва онхо низ хоханд дид,

Би аййикуму-л мафтун.6.

6. ки кадом яке аз шумо девонаед?

Эй Муҳаммад, (c) ба зудӣ мебинӣ, қавми ту ва мухолифони ту яъне куффори Макка низ чун азоб нозил шавад хоҳанд дид, ки кадоме аз шумо девона ҳастед.

Муфассирони олиқадр гуфтаанд, ки ин сура бештар дар нисбати ал Валид ибни Муғира ва Абуҳаҳл нозил шудааст. Вақто ҳазрат (с) мардумро ба Ислом даъват мекарданд, мушрикони араб мегуфтанд: "Ба Муҳаммад ҳину шайтон ёр шудааст." Аллоҳтаъоло мегуяд фардо хоҳанд дид, ки кӣ девона шудааст ва кӣро шайтон ёр шудааст.

Инна Раббака Ҳува аъламу би ман залла ъан сабилиҳи ва Ҳува аъламу би-л-муҳтадин.7.

7. Хамоно, Парвардигори ту ба касе донотар аст, ки рохи \bar{y} ро галат карда аст ва \bar{y} ба рохёфтагон низ донотар аст.

Ба таҳқиқ девона онҳоянд, ки аз ақле, ки Худованд ба онҳо додааст манфиат набардоштанд ва ақлро дар ҷойи худ ба кор набурданд, то аз азоб наҷот ёбанд ва некбахту саодатманд бошанд. Ин се оя ба ҳазрати Расулуллоҳ (с) муроҷиат буд, ки аз он чи мушрикон мегӯянд маҳзуну дилхаста ва рӯҳафтода нашавад. Зеро кадом касе ба роҳи хато рафтаву гумроҳ гашта ва ба залолат дучор гардидааст ва роҳи ростро ёфта лоиқи ҳидоят ва аз зумраи растагорон шудааст, ин ҳама барои Парвардигор маълум аст.

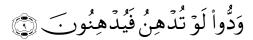
Дар ояи баъд Аллоҳтаъоло ба Фиристодаи худ (c) таъкид намуда фармудааст, ки итоати мункиронро накунад ва пайрави хулқи хабиси онҳо нашавад.

Фа ла тутиъи-л-муказзибин.8.

8. Пас, дурўгпиндорандагонро итоат макун.

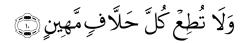
Хангоме ки сардорони куффори Макка хостанд Расул (с)-ро ба дини падаронашон ворид созанд, Аллоҳтаъоло \bar{y} (с)-ро аз ин кор манъ сохту наҳи кард, то онҳоро итоат накунад. Зеро онҳо ашхосе буданд, ки рисолати Ҳазрат (с) ва Қуръонро ба хотире, ки Аллоҳтаъоло ба \bar{y} (с) шаръи мустаҳим ва хулҳи азимро инъом кардааст дур \bar{y} г ҳисобиданд, бухлу ҳасад варзиданду бардошт наҳарданд.

Вадду лав тудхину фа юдхинун.9.

9. (Онхо) орзу доранд, ки мулоимат кунй, то нисбати ту онхо низ нарм шаванд.

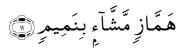
Дар дини Ислом бо мушрикон муросои ақидавй мумкин нест!. Мушриконанд, ки дар баъзе корҳои динй барои муросо хушомадро пеша мегиранд. Эй Муҳаммад (с) тавре туро пешниҳод кардаанд, ки то ту парастиши бутҳои онҳоро кунй ва онҳо парастиши Худои туро кунанд, ту санои буту санамҳои онҳоро гӯйи ва онҳо Худои туро ҳамду сано гӯянд, ҳеҷ гоҳ аз паи чунин таклифҳо марав, зеро ин бар заъфи ақидаашон далели рӯшан аст. Охир агар онҳо худоҳои худро бузург медонистанду аз азоби онҳо метарсиданд ҳеҷ вақт ба ибодати Худои ту розй намешуданд. Акнун ки бо ту дар ибодат сулҳро пеша мекунанд маълум мешавад, ки онҳо хуб медонанд, ки аз худоҳояшон на некй ба вуқуъ меояд ва на бадй, вале ин ҳақиқатро нодида мегиранд ё дидаву дониста онро рупуш мекунанд. Хамчунин:...

Ва ла тутиъ кулла ҳаллафи-м маҳин. 10.

10. Ва хар бисёр қасамхори хақиру фочирро итоъат макун!

Эй Муҳаммад (c), ҳамчунин фармони касеро, ки хоҳ ҳақ бошад ё ботил бисёр қасам мехӯрад ҳабул макун, ки чунин шахс фоҷиру ҳақир аст. Зеро чунин шахс бо азамат будани Аллоҳ таъолоро иҳонат кардааст.

Хаммази-м машшаий би намим.11.

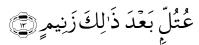
11. (ва) хар айбгирандаро (ва) хар равандаро ба суханчинй,

Хамчунин Худованд пайғамбари Худ (с)-ро мефармояд, ки ашхоси хурдагиру айбгиранда ва ғайбаткунанда, ки бо ин амалашон гушти бародарони худро мехуранд пайрави макун, ҳамчунин на ба наммому суханчинон, ки суханро аз як мачлис ба мачлиси дигар мебаранд, то нифоқ дар роҳи Худо воҳеъ кунанд итоат макун зеро онҳо низ ҳаҳиру фочиранд.

Маннāъи-л лил хайри муътадин асим.12.

12. (ва) ҳар манъкунандаи молро, аз ҳад гузаштаи гунаҳгорро,

Инчунин Худованд фармудааст, ки ҳар касеро, ки дар сарф кардани мол бахил аст, дар садақа додан мумсикӣ мекунад, дар роҳи Худо золиму таҷовузкор аст ва зулму душманӣ ва гунаҳгории ӯ аз ҳад гузашта аст пайравӣ макун. Инчунин:...

Ъутуллим баъда залика заним. 13.

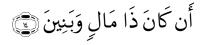
13. (ва) хар сахтр $ar{y}$ ю баъд аз ин мулхақ ба қавме (харомзодае)-

Яъне касро, ки беору бешарму берў буда, сахтдилу бефаҳм аст илова бар ин сифатҳои бади вай ин аст, ки ибни зино (ҳаромзода) ҳам ҳаст, ки ин сахттарин ва ҳабеҳтарин сифат аст, итоат накун! Фардеро, ки насаби саҳеҳ надорад арабҳо ўро "даъй" (омад) мегўянд. Ин ишора ба ал-Валид ибни Муғира аст, ки тайи 18 сол касе намедонист писари кист. Чун ў ба сини 18 расид танҳо нафаре изҳор дошт, ки ў яъне ал-Валид писари ман аст. Маълум аст, ки чун нутфа хабис бошад валад ҳам хабис мешавад. Ваҳто ки ин сифоти хабиса дар ў баръало зоҳир аст, чунин шахсро итоат макун!!!

Дар ривоят омадааст, ки чун ин оёт нозил шуд Валид назди модари худ омад ва гуфт: "Худои Муҳаммад маро ба 9 сифат муаррифӣ кардааст, ки ҳамаи он дар ман зоҳир аст магар якто маро мегӯяд, ки занимӣ ҳастӣ. Агар росташро ба ман нагӯйи, бо ин корд саратро аз танат чудо месозам." Модараш гуфт: «Падарат инин (ҳез) буд, аз дасташ кори шаб намеомад, барои зоеъ нашудани молу мерос баъд аз сарамон, як чӯпонро бар худам

қодир гардонидам ва ту валади ў ҳастӣ". Баъди ин Валид фаҳмид, ки дар ҳақиқат ҳаромзоидашуда аст. Ва он 9 сифат инаст:

- 1. Ҳаллоф бисёр қасамхӯр.
- 2. Махин бадгумон, дуруғгуй.
- 3. Хаммоз мардумонро айб кунанда,
- 4. Машоим бинамим суханчин.
- 5. Маноъин лилхайр монеъи хайру эҳсон
- 6. Муътадим тачовузкор.
- 7. Асим сергунох, пургунох.
- 8. Утулин дағал муомила.
- 9. Заним ҳаромзоидашуда.

Ан кана за мали-в ва банин. 14.

14. ба сабаби он, ки сохиби мол ва фарзандон хаст,

Валид ибни Муғира хеле бадавлат ва соҳиби моли бисёру фарзандони зиёд буд. Табиист, ки инсони камхирад бо соҳиб шудани чунин ашё фахру ғурур варзида нописандии мардум мекунад, сифатҳои пасту разилаи дигар дар ӯ пайдо мешавад ва шукри неъматҳое ки Аллоҳтаъоло ба ӯ додааст ба чо намеорад. Валид ибни Муғира 8 сифати пасту зиштро дар худ дошт Аллоҳтаъоло боз як сифати нангинеро ба ӯ нисбат намуд, ки он ҳаромзода будани вай аст. Инро дониста ӯ якбора кофиртар ва бадбахттар гашт. Яъне:...

Иза тутла ъалайхи айатуна қола асатиру-л-аввалин. 15. 15. чун оятхои моро бар вай хонда шавад, гуяд: «Афсонахои пешиниён аст».

Хар гох, ки ба он фочири бадбахт оёти Қуръонро хонда мешуд он фочири бадбахт аз руйи изо расонидан ва масхара намудани мусалмонон мегуфт, ки ин ҳама хурофот ва афсонаҳои пешиниён аст, ки Муҳаммад онро бофта ба Худо нисбат медиҳад ва худро расул эълон доштааст. Аз ин ру, ё ба сабаби дигар Худованд Валидро дар ояти зер ҳушдор медиҳад, ки ба зудӣ ба азоб гирифтор мешавад:

سَنَسِمُهُ وعَلَى ٱلْخُرْطُومِ

Са насимуху ъала-л-хуртум. 16.

16. Зуд аст, дар бинияш дог (-и сиёх) хохем ниход.

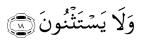
Аллоҳтаъоло гуфтааст, ки мо ба наздикй ин худоношиносро нишонае бар хартумаш хоҳем ниҳод, ки то маргаш ўро бо ин нишона хоҳанд шинохт. Ташбеҳи бинй ба хартум дар ин чо барои он омадааст, ки хартум дар фил ва хинзир дида мешавад. Ин гуна ташбеҳсозй нишонаи дар сатҳи хорй ва пастй ҳарор доштани инсон аст.

Говону харони борбардор Беҳ аз одамиёни мардумозор. (Саъдū)

Ба таҳқиқ Валид рӯзи чанги Бадр аз зарби корд аз бинияш захм бардошт ва он захм сурати ӯро зишт намуд нишонаи он то марг дар ӯ боқӣ монд. Зеро доғи дар рӯй буда бисёр бад аст ва маҳз дар бинӣ буда аз он бадтараст. Ба ин хотир, ки зинати зиёди ҳусни рӯй аз бинӣ аст. Тасаввур кунед руйи бебинӣ чӣ гуна бад менамояд.

Инна балавнахум кама балавна асҳаба-л-чаннати из ақсаму ла ясримуннаҳа мусбиҳин. 17.

17. Харойина, Мо онхоро озмудем, чуноне ки сохиби бустонро озмуда будем, чун қасам хурданд, ки бустонро ба хангоми субх дараву цамъ кунанд.

Ва ла ястаснун. 18.

18. Ва «иншоаллох» (Худо хохад) нагуфтанд.

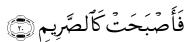
Аз мазмуни ин оят маълум мешавад, ки Аллоҳтаъоло аҳли Маккаро бо қаҳтию гуруснагӣ ва даъвати Расулуллоҳ (с) мавриди санҷиш қарор додааст. Онҳо бошанд бо дурӯғ пиндоштани пайғамбарӣ ва даъватҳои Расулуллоҳ (с), ки барои онҳо як неъмати бузург буд, ба Муҳаммад (с) муҳобилият нишон дода, муҳорибаҳо оростаанд. Дар натиҷа онҳо яъне мушрикони Макка мисли асҳоби боғ имтиҳон шуданд. Муҳтасаран қиссаи асҳоби боғ, зери ояти 32 меояд ин аст: Наздики шаҳри Санъо марде соҳиби

боғи пур аз анвоъи мевахои гуногун буд. Одаташ он буд, ки хангоми чамъоварии хосил камбағалу бечораву бенавохоро ба суйи боғ хонда аз самараи он онхоро бонасиб мегардонид ва бо иззату икром бо онхо муносибат менамуд. Уро се писар буд, чун аз олам рафт боғ ба онҳо мерос монд. Писарон "аҳли аёли мо бисёр аст" гуфта, тарки одати падар карда маслихат карданд, ки ба хочатмандон аз хосили боғ чизе имсол намедихем ва худамон субхгох рафта онро чамъоварй менамоем. Вале зикри Худоро аз ёд бароварда лоақал нагуфтанд: "Агар худо розй бошад". Онхо байни худ савганд хурданд, ки ин корро аз дигарон пинхон анчом бидиханд. Бас хамон шаб Аллохтаъоло ба суйи боғ оташеро фиристод, ки хамаро сухта хокистар намуд. Чун субх фаро расид он се нафар суйи боғ рахсипор гардиданд ва диданд, ки боғ ба якчоягй сухтааст. Дар аввал гумон карданд, ки ин боғи онхо нест ва рахгум задаанд. Вале зохир гашт, ки боғ боғи онхост. Донистанд, ки бо сабаби нияти бадашон Худованд онхоро икоб кардааст. Аз карда пушаймон шуда тавба намуданд, вале кор аз кор гузашта буд. Ояхои зер ин киссаро васеътар эзох медиханд.

Фа тофа ъалайҳа точфу-м мир-Раббика ва ҳум нациун.19.

19. Пас, бар он бустон тавофкунанда (бало) -е аз Парвардигори ту тавоф кард ва онхо хуфта буданд.

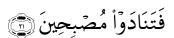
Он тавофкунанда оташе буд аз Осмон, ки бо амри Аллоҳтаъоло ҳангоме, ки соҳибони боғ дар хоби ғафлат буданд батамом боғро сӯхта, хароб намуд ва аз ҳосили боғ бебаҳра монданд. Ин буд подоши хасисӣ ва бадгумонии онҳо.

Фа ас்баҳат ка-с-сарим. 20.

20. Пас, мисли зироъати буридашуда гардид.

Боғ сурати замини даравидашударо мемонд, ки дар он дарахте ба назар намерасид.

Фа танадав мусбиҳ҅ин. 21.

21. Пас, овоз доданд субхкунон ба якдигар,

Ба ҳангоми дамидани субҳ ҳамдигарро овоз доданд то ба боғ раванд.

Аниеду ъала ҳарсикум ин кунтум соримин. 22.

22. ки агар шумо даравкунанда бошед, пагох ба кишти худ равед. Хамдигарро барои чамъоварии хосил сахаргохон даъват намуданд то ба боғашон раванд.

Фанталақу ва ҳум ятахофатун.23.

23. Пас, бо якдигар пинхон сухангуён рафтанд.

Хангоми рафтан ба суйи боғ онхо бо хамдигар бо овози паст харф мезаданд то бечораву бенаво аз рафтанашон огохи наёбад ва:

Ал-ла ядхуланнаҳа-л-явма ъалайкум-м мискин.24.

24. «Бояд имруз хеч факир дар бустони шумо дохил нашавад».

Мақсад аз барвақт рафтан ва оҳиста рафтану паст сухан гуфтан ин буд, ки ягон мискинро қодир нагардонанд, ки дохили боғашон шавад, агарчи огоҳ ҳам шавад.

Ва ғадав ъала ҳардин қодирин. 25.

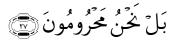
25. Ва пагох, бинобар қасди тавоноие, ки ба манъи фақирон доштанд, расиданд.

Он маслиҳату қудрату тавоноие, ки доштанд бо вуҷуди ин оғуштаи ғам ҳам буданд, ки мабодо камбағалон хабардор шаванд. Худро ба ин кор яъне ба пинҳонкорӣ қодир дониста, саҳарии барвақт сӯйи боғ рафтанд.

Фа ламма раавҳа қолу инна ла золлун. 26.

26. Пас, он гох бустонро диданд, ки ба бустон монанд нест, гуфтанд: «Харойина, мо рохро галат кардаем.

Чун бар сари боғи худ расиданд, он чо бустон не, балки харобазорро диданд ва гуфтанд, ки шояд мо ба сабаби торики рохро гум карда бошем, вале охиста - охиста ба онхо зохир гашт, ки рох рохи боғаст, аммо боғашон сухтаву валангор шудааст. Хақиқатро дарк карда гуфтанд:

Бал наҳну маҳрумун. 27.

27. На, балки мо махрумкардашудагонем!».

Онҳо ба айби бадгумонии хеш иқрор шуда гуфтанд, ки ин подоши нияти пастамон аст. Аз мост, ки бар мост. Хулоса, онҳо чун шукри неъмати Худоро ба ҷо наоварданд аз ҳосили боғашон маҳрум монданд ва:

Қола авсатухум а-лам ақул-л лакум лав ла тусаббиҳу̀н.28.

28. Бехтарини онхо гуфт: «Оё ба шумо нагуфта будам, ки чаро Худоро ба поки ёд намекунед?».

Оқилтарин ва одилтарини онҳо боғи сӯхтаро дида, сухани хешро ба ёд оварда ба онҳо хитоб намуд, ки оё ба шумо нагуфта будам Худоро фаромӯш макунед, иншоаллоҳ гӯед? Агар шумо бар нафсони худ зулм намекардед, шукри неъмати ба шумо додаро ба чо меовардед, ҳоҷатмандонро аз он бонасиб мегардонидед, нияти бадро бар дилҳои худ роҳ намедодед, ҳарисӣ намекардед ва Худоро ба ёд оварда толиби ачру савоб мебудед, Худованд ба шумо чунин муомиларо пеш намегирифт ва ба ин бало гирифторатон намесохт.

Розӣ дар тафсир худ гуфтааст: "Ҳине, ки онҳо қасди манъи закот намуданд ва ба молу дороию қудрати худ мағрур шуданд оқилтарини онҳо гуфт: "Аз ин раъйи худ боз гардед, аз амри Худо сар мапечед ва ҳанӯз, ки азоби Ӯ таъоло бар сари шумо фуруд наомадааст тавба кунед. Вале онҳо гӯш ба ҳарфи ӯ надоданд ва чун боғи сӯхтаро диданд ба тавбагӯӣ пардохтанд, ки суде надошт."

Шукри неъмат, неъматат афзун кунад, Куфри неъмат, аз кафат берун кунад.

قَالُواْ سُبْحَىٰ رَبِّنَآ إِنَّا كُنَّا ظَلِمِينَ ﴿

Қолу субҳана Раббина инна кунна золимин. 29.

29. Гуфтанд: «Ба покū ёд мекунем Парвардигори худро, (ки) харойина, мо ситамгор будем».

Аз мушоҳидаи ҳодиса бо чашми хирад нуқсони хешро пайи бурда, гуфтанд: "Мо аз Худованд домангир нестем, балки худи мо золим ҳастем, ки бар нафсҳои худ ситам кардем ва ба ҳаққи мискинону бечорагон зомин шудем". Аз кардаи хеш пушаймон шуданд ва ба сари тоъат омаданд...

Фа ақбала баъзуҳум ъала баъзи-й яталавамун. 30. 30. Пас, баъзеи онҳо бар баъзе руй оварда, маломаткунон бо якдигар,

Онҳо бо якдигар ба баҳсу мунозара пардохтанд. Яке дигареро мегуфт: "Ту маро аз фаҳирӣ тарсонидӣ." Дигараш мегуфт: "Оё ту набудӣ маро ба ҷамъи мол ҳарис сохтӣ." Хулоса, ба гуфтани ин гуна суханҳо ҳамдигарро маломат мекарданд.

Қолу йа вайлана инна кунна тоғин. 31.

31. гуфтанд: «Эй вой бар мо, хамоно, мо азхадгузаштагон будем.

Чун дақиқ тафаккур карданд гуфтанд, ки эй вой бар мо, ки аз ҳад зиёд золим будаем. Фуқароро аз насибаашон маҳрум сохтем, Худоро фаромуш кардем, ба У таваккал накардем. Хулоса, онҳо гуноҳи хешро азим шумурда гуфтанд, ки агар Худованд моро мағфират накунад аз ҷумлаи золимон бошем. Боз ҳам ноумед нашуданд ва гуфтанд:

Ъасā Раббуна ай юбдилана хайра-м минҳа инна ила Раббина ро̀гибун. 32.

32. Умед аст, ки Парвардигори мо барои мо бустоне бехтар аз ин бустон иваз дихад, харойина, мо ба суйи Парвардигори худ рагбаткунандагонем».

Соҳибони боғ аз Худои худ ноумед нагаштанд, балки гуфтанд, ки мо мағфирату хайру эҳсони Худовандро ба чашм медорем, умед аст, ки бар ивази ин боғи сӯхта ба мо бӯстони беҳтареро насиб кунад. Зеро мо майл ва рағбат ба сӯйи Худои худ дорем.

Валлоху аълам мақсад аз қисса ин аст, ки ба дигарон ибрат шавад то дар додани закоту садақа мумсикию бахилй накунанд, ки бо андаке ҳарисй ва сарпечй аз адои закоту баъзе таъовуноти (ёриҳои) динй тамоми мол барбод меравад ва азоби Худо фурў меояд. Дигар дасти надомат бар сар зананд ҳам, лекин фоидае нест.

Казалика-л-ъазаб. Ва ла ъазабу-л-ахирати акбар. Лав кану яъламун. 33.

33. Хамчунин аст азоб (-и дунё). Кош медонистанд, ки хамоно, азоби охират (аз ин хам) бузургтар аст.

Яъне мисли азобе, ки ба аҳли бӯстон нозил шуд, дар рӯзи Бадр ба Қурайшиҳо низ азоб нозил шуд. Албатта, боз азоби охират аз азоби дунё сахттару бузургтар аст. Агар назди онҳо аҳлу фаҳм бошад мефаҳманд.

Ибни Аббос (р) гуфта, ки ин мисол барои мушрикони Макка аст, ки аз Макка хорич шуда ахд карданд, ба Бадр меравем то Мухаммад (с)-ро накушем ба Макка пас намегардем ва асхобашро низ бояд халок созем. Онхо хамр нушида хофизахо ва раккосахо хамрохи худ гирифта, хеле мастигари карданд. Худованд гумони онхоро бар зидди худашон равона сохт, ки хам кушта, хам асир ва хам олудаву оғуштаи хун шуданд. Давоми қиссаро дар дигар сура Худо хоҳад мехонем. Дар давоми сура Аллоҳтаъоло аз ҳоли муъминони ботакво, ки дар охират барои онҳо боғу бустонҳо омода шудааст, ки дар онҳо ба ғайри неъмати холис ягон чизи нофорам ба назар намерасад хотиррасон мекунад.

Инна лил муттақина ъинда Раббихим цаннати-ннаъим.34.

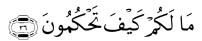
34. Харойина, назди Парвардигорашон барои муттақиён бустонхои неъмат аст.

Сарватмандони Қурайш ин ояро шунида, ба мусалмонон гуфтанд: "Аллоҳтаъоло моро аз шумо дар дунё доротар ва болотар бо мол сохтааст, агар ҳаёти охират рост бошад". Он ҷо ҳам лозим аст, ки мо аз шумо сарватмандтар бошем. Аллоҳтаъоло бо ояи зер ин гумону ақидаи онҳоро рад намуд, ки:

А-фа начъалу-л муслимина ка-л-мучримин. 35.

35. Оё гардонем мусалмононро монанди гунахкорон?

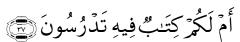
У таъоло мегуяд хеч вакт байни осй (гунахкор)-у мутеъ (итоаткор) ва мухсин (накукор)-у мучрим (гунахкор) баробарй нахохад шуд. Ояи мазкур барои магрурини Қурайш ва ба ҳар касе, ки ин сифатро дорад як сарзаниши Худованд аст.

Ма лакум кайфа таҳкумун. 36.

36. Чист шуморо, чи гуна хукм мекунед?

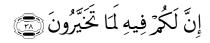
Шумо бо кадом далел байни мутеъу осй, муъмину кофир ин гуна баробариро ҳукм мекунед? Ин ҳукми шумо аҷоиб аст. Ҳеҷ як оқил чунин ҳукми аблаҳона намекунад. Ҳол он ки назди Худованд ин ду тоифа аз ҳамдигар фарқи зиёд доранд:

Ам лакум китабун фихи тадрусун. 37.

37. Оё назди шумо китобе ҳаст, ки дар вай тиловат мекунед,

Ё магар барои шумо ба чу́з Қуръони мачид ягон китоби алоҳидаи илоҳӣ нозил шудааст, ки онро хондаву тиловат намуда, дар асоси он чунин ҳукм мебароред?

Инна лакум фиٰҳи лама тахайяру҅н. 38.

38. ки ба ростй он чй ихтиёр мекунед, шуморо дар он хаст?

Аллоҳтаъоло дар зимни ояи карима ба сарватмандони Қурайш суол медиҳад, ки фарз кардем чунин як китоби ғайри Қуръонӣ бар шумо нозил шуда бошад, оё он тибқи хоҳишу мақсади шумо навишта шудааст? Оё шумо онро хондеду фаҳмидед, ки 504

ончи матлабу хоҳиши шумост, дар охират онро соҳиб мешавед? На! Ҳаргиз чунин нашудаст ва намешавад!

Ояи зер аз руйи хукму саволу инкор давоми ояи болост.

Ам лакум айманун ъалайна балигатун ила явми-лқийамати инна лакум лама таҳкумун. 39.

39. Оё мар шуморо бар зиммаи Мо ахди мухкам аст, ки он то рузи киёмат расандаву басанда аст, (ба ин мазмун, ки) албатта, он чи хукм кунед, барои шумост?

Оё магар миёни мову шумо ахдномаи бовариноки мустаҳками муҳрзада то рузи қиёмат ҳаст, ки он чи мехоҳед ва ирода мекунед, ҳукм хоҳед кард, то ба шумо дода шавад? Албатта, на чунин аст, ки гуноҳ содир кунеду бо хоҳиши нафсатон ҳукм бароред. Ҳаргиз ин хел нахоҳад шуд! Ва боз мегуед, ки мо дар қиёмат аз шумо дида болотару бошарафем!

Салҳум айюҳум би залика заъим. 40.

40. Аз мушрикон бипурс: «Кадом яке аз онхо ба он зомину кафил аст?

Эй Муҳаммад (с), аз ин мушрикон бипурс, ки кадоми аз онҳо дар охират ба ин ҳукме, ки мегӯянд мо бар муъминҳо дастболо хоҳем шуд ва ҳол он, ки барои ин ягон далел надоранд, кафил хоҳад шуд? Ин гуна суол худ як истеҳзо бар мушрикин аст, зеро онҳо ҳукми хандаовар ва аз ақл берун мебароранд ва ба чунин саволҳо ҷавоб гардонида ҳам наметавонанд. Дар идомаи суол боз Худованд мегӯяд:

Ам лаҳум шуракӓу фа-л яьтуٰ би шуракӓ́иҳим ин кануٰ ċо̀диқын. 41.

41. Оё аз барои мушрикон шарикон хастанд?». Пас, агар ростгуяндагон бошанд, бояд, ки шарикони худро биёранд.

Дар ин оя "шарикон" ба ду маъно омадааст. Аввал мурод аз "шарикон" ҳамон буту санамҳояшон ҳаст, ки онҳоро парастиш мекунанд. Агар ҳамин буту санамҳои беҷонашон онҳоро таълим

дода бошанд, ки дар охират мушрикон бар муъминон дастболоянд, биёранд онхоро то бубинем аз дасташон чй меояд? Дувум мурод аз "шарикон" ин аст, ки ба чуз он буту санамхояшон агар хомию хидоятгари дигаре доранд, вайхоро низ биёранд, агар ростгуй бошанд.

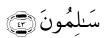
Дар замони кунунй ба ин монанд рафтори баъзе аз сарватмандон мушохида мешавад, ки мақсади асосии онҳо танҳо чамъоварии пулу мол аст. Онҳо аз молдории худ мағрур гашта, Худоро аз ёд бурдаанд. Як ақида онҳоро фаро гирифтааст, ки пулу мол бошад ҳама корро кардан мумкин. Як чизро фаромуш кардаанд, ки дар охират пулу моли аз роҳи ҳаром ба дастомада калтаки сарашон хоҳад шуд. Дар охират ба имону эътиқоди инсон нигоҳ карда, ҳукм бароварда мешавад. Ҳар сарфе, ки олуда ба ҳаром аст на Ҳач, на садақа, на қурбонй, на нафақа ва на дигару дигар назди Худованд мақбул нест. Инро ҳеч кас рад карда наметавонад. Охир Ислом ва Қуръон барои начоти башарият омадааст на барои фасод сохтани он! Пас чй гуна ба фасоду ҳаромкорй шуғл варзида, боз умеди ачру савоб карда мешавад?

Ахволи магрур чй гуна хохад буд ояи зер хабар медихад.

Явма юкшафу ъан сақи-в ва юдъавна ила-с-сучуди фа ла ястатиъун. 42.

42. Рузе, ки аз соқ во (кушода) шавад ва онхоро ба суйи сачда хонда шавад, пас, натавонанд.

Рузи киёмат, ки бисёр пуршиддату пуризтироб аст, аз он андаке кушода шавад ва чун хамаро ба сачда кардан хонда шавад муъминон ва муъминахо сар ба сачда баранд. Аммо онхое, ки мол сарф карданду вале барои Худо накарданд, балки сарфи молашон ба ғарази дигар чиз ё дигар кас - ҳамсоя, маърака, зану фарзанд, падару модар, кибр, ғурур, риё, шухрат, сумъа бошад сачда карда натавонанд. Пушташон ба мисли табак ё тахта сахт гардад, ки хам шуда натавонанд. Ахволи муъминон, ки чунин аст аз кофарон чй гуна бошад? Чун сачда карда натавонистанд, чойи онхо маълум аст. Дар шархи калимаи соқ чанд маънй омадааст. 1. Сахтии Сахттарин соати қиёмат. 3. Як изтиробкунандаи хавли рузи киёмат. 4. Вакто, ки парда аз руйи аъмол бардошта мешавад хама хозир мегардад. 5. Мурод аз сок нури азим аст, агар он, кашф карда шавад хама аз барои сачда сар паст мекунанд. Магар ононе, ки дар дунё сачда накарданду дар рохи дуруст нарафтанд, онхо сачда карда наметавонанд. Аммо чамоли Аллоҳтаъолоро фақат муъминон ва муъминаҳо мебинанд. Ҳаминаш ба ҳақиқат наздик аст зеро, калимаи "соқ" аз чумлаи калимаҳои муташобиҳот аст. Даҳшати дигари рӯзи қиёматро барои чунин шахсон ояти зер эзоҳ медиҳад.

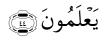

Хошиъатан абсорухум тарҳақуҳум зиллаҳ. Ва қад кану юдъавна ила-с-сучуди ва ҳум салимун. 43.

43. Чашмонашон пур аз тарс ва онхоро хори фуру гирад. Батаҳқиқ, онҳоро (дар дунё) ба суйи сучуд хонда мешуданд ва онҳо саломат буданд, сачда намекарданд.

Дар дунё мардуми панддодашаванда чун Валид ва амсоли онҳо, ки саломат буданд ва метавонистанд саҷда кунанд ба намозхонй ва саҷда кардан аз тарафи доъиён роҳнамой шуданд, вале онҳо фирефта ба моли дунё гашта панд нагирифтанд ва саҷда накарданд, акнун чун таҷаллии Ў таъоло дар қиёмат зоҳир шавад, онҳоро амр ба саҷда мешавад ҳама саҷда мекунанд. Вале кофарону мунофиқону аҳли ғурур пушташон сахт мешавад ва хоҳанд, ки саҷда кунанд акси ҳол ба онҳо рӯй медиҳад ба пушт меафтанд, чунки дар дунё саҷда намекарданд. Дар ин ҳол чашмонашон аз тарсу ҳарос пур гашта чй кор карданашонро намедонанд. Зеро Худованд аз чунин ашхос қудрати саҷдаро гирифтааст. Бинобар ифрот ва ғафлате, ки онҳо дар дунё доштанд, оҳу ҳасрату надоматашон зиёда гардад, вале барои онҳо фоидае нест.

Ин як панде буд, ки инсон кибру ғурур, ман-маниро як сў гузошта, вақти доштаашро ба сачдаи Худованд равона созад, то аз хичолати рузи қиёмат дар амон монад.

Фа зарни ва ма-й юказзибу би ҳāза-л-ҳадис. Са настадричуҳум-м мин ҳайсу ла яъламун.44.

44. Пас, бигзор Маро бо шахсоне, ки ин сухан (Қуръон)-ро дуруг мешуморанд. Ба зудй онхоро аз рохе фуру хохем кашид, ки намедонанд.

Аллохтаъоло дар ин оят ба Хабиби Худ (с) фармудааст, ки шахсони бо моли дунё фирефта шудаи аз худрафтаро ва онхое, ки чазои охиратро дурут мешуморанд ва ба насихати ту гуш намедиханд ба ман бигзор! Мо тавре онхоро чазо хохем дод, ки хеч интизораш набуданд ва ба гушаи хаёлашон хам намерасид. Яъне ба тарики истидрочи молу неъмат аз онхо интиком гирифта мешавад. Истидроч гуфта аз макоми волои охират дарача ба дарача фаровардану ҳамзамон дар дунё соҳиби бахту тахт намуданро гуянд. Худованд дар ин дунё ба ашхоси ба молашон магрур гашта ба ивази ин гунохашон боз неъмати нав медихад. Онхо магруртар гашта боз гунохи нав мекунанд. Онхо ботадрич истиғфорро фаромуш мекунанд. Ва мешавад, ки молу неъмати онхо дарача ба дарача, зина ба зина дар дунё боло равад ва онхо имтихони илохиро фаромуш карда, гумон кунанд, ки ин хама аз фазли худи онхост. Вале намедонанд, ки на чунин аст, ки онхо пиндоштанд, бояд ба якин инро бидонанд, ки ин истидрочи молу неъмат боиси халоки онхо мешавад. Зеро, чавоби ин кадар неъматро дода наметавонанд. Чойи таачуб нест, ки дунёи фонй дар назди Худованд қадри як пари пашша арзиш надорад. Бинобар ин Аллохтаъоло дар додани неъмат бо бандахои худ хох кофир бошад хох муъмин аз руйи иродаи худ муомила мекунад. Худованди Рахиму Рахмон бо сабаби гунох дархол бандаашро ба азоб гирифтор намекунад, балки У таъоло боз мехрубони карда. дар ин кор таъхир мекунад, то шояд махлуки ношукраш ба худ биёяду истигфор кунад. Вале ин банда бошад ба чойи шукру ибодату такво мартабаи инсониро бо дороияш вазну ченак карда мегуяд, ки агар фазли ман набошад ин қадар сохиби мол мешудаму ба ин макому мартабаи баланд мерасидам? Бехабар аз ин ки Худованд ин молу сарватро барои имтихон ба вай додааст.

Хулоса, ин гуна афрод мағрур нашаванд, ки гунох мекунанду бо вучуди ин иқболашон баланд ва молашон зиёда мегардад. Таъкидан ин тоифа бояд огох шаванд, ки афзуншавии сарвати онхо барои истидрочи онхост. Яъне ҳар ҳадар ин гурӯҳ гуноҳ кунанду бо неъмат шаванд ва ба маҳсадҳои худ расанд, ҳамон ҳадар мӯчибу гирифтори азоб хоҳанд шуд. Онҳо аз азоб дар

сурате амон хоҳанд ёфт, ки онҳо ба Худо, ба Расул (с) ва ба чазову мукофоти амал ва ба рузи қиёмат имон биёранду амали солеҳ кунанд. Ҳамчунин шукри неъматро бидуни олуда сохтан ба кибру риёву талаби шуҳрат ва дигар ғаразе, ки Худо дар он рози нест ба чо оварда, дар роҳи хайру савоб сарф созанд ва бо тавбаю тазарруъ қабули онро аз Худованд бо дуъо хоҳон бошанд. Барои шахсони Валид ибни Муғира сифатон дар оятҳои зер таҳдид идома дорад:

Ва умли лахум. Инна кайди матин.45.

45. Ва онхоро мухлат хохем дод. Харойина, тадбири Ман мухкам аст.

Худованд дар ин оят хабар додааст, ки Мо ба ингуна шахсон муҳлат хоҳем дод. Ба онҳо мол медиҳам, умрашонро дароз месозам, то гуноҳашон зиёда гардад локин инро бояд донанд, ки тадбиру интиқоми ман аз кофирон басо сахт аст. Чун онҳо ба азоб гирифтор шаванд, дигар онҳо халосӣ надоранд. Барои ин ашхоси ба дунё мағрургашта, ки ризҳашон васеъ молашон афзун, тану чонашон сиҳату саломат аст дар зоҳир эҳсон аст. Вале дар ботин калтаки сарашон хоҳад шуд, ки ин ҳама дороӣ бо маҳсади иҳобу азобашон ба онҳо дода шудааст. Наъузу биллоҳ.

Ам тас-алуҳум аҷран фаҳум-м мим маграми-м мус҄қалун.46.

46. Оё аз онхо музде металабū? Пас, онхо аз товон гаронбор шудаанд?

Эй Муҳаммад (c), оё аз онҳо дар баробари таблиғи рисолати худ мол талаб мекунй? Онҳо барои адои дархости ту гаронбор шуда, дар қарзу товон фурӯ рафта аз адои қарз берун баромада наметавонанд? Агар чунин нест сабаби динро қабул накарданашон дар чист? Ояти зер ин таҳдидро идома медиҳад:

Ам ъиндахуму-л-гайбу фа хум яктубун. 47. 47. Оё назди онхо илми гайб аст? Пас, онхо менависанд? Ояи мазкур аз руйи суол давоми ояи қабли аст. Оё назди онҳо "лавҳулмаҳфуз" аст, ки дар он илми ғайб дарҳ гардидаасту онҳо аз он куҳонида ҳукм мекунанд, ки худашон аз аҳли имон беҳтаранд? Оё ҳамин сабаб шудааст, ки онҳо ба куфру туғён доимӣ боҳӣ хоҳанд монд? Ҳаргиз чунин нест ва нахоҳад шуд!

Бо ҳамин оят шарҳи аҳволи мушрикон хотима ёфт, Аллоҳтаъоло қиссаи Ҳазрати Юнус (а)-ро мисол оварда Ҳабибаш (с)-ро дар ояти зер ба сабру таҳаммул даъват кардааст.

Фасобир ли ҳ҅укми Раббика ва ла такун ка соҳ்иби-л ҳ҅у҅ти из нада ва ҳува макзу̀м. 48.

48. Пас, аз барои хукми Парвардигори худ сабр кун ва монанди сохиби хут (мохū) мабош, ки чун дуъо кард ва дили ў пур аз гам шуда буд.

Эй Муҳаммад (c), дар ҷафои ҳавми хеш сабрро пешаи худ соз. Дар заҷри онҳо мисли Юнус ибни Мато (a) шитобзада мабош. Омадааст, ки чун ҳавми \bar{y} (a) имон наоварданд, бар онҳо ғазаб карда онҳоро тарк намуд. Чун \bar{y} (a) ба кишти савор шуд ҳиссаи к \bar{y} тоҳ моҳии калоне дар дарё \bar{y} (a)-ро фур \bar{y} бурд. Ваҳто \bar{y} (a) дар торикии ишками моҳ \bar{u} , гирифтори ғаму анд \bar{y} ҳ шуд Худои хешро ёд мекард ва нидо менамуд.

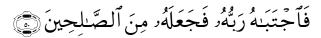
Лав лã ан тадаракаху ниъматум ми-р-Раббихи ла нубиза би-л-ъарой ва хува мазмум. 49.

49. Агар ўро рахмате аз цониби Парвардигораш дарнамеёфт, албатта, ў дар замини бегиёх партофта мешуд ва ў бадхол мебуд!

Агар Худованд дуои Юнус (а)-ро намешунид ва раҳматашро ба ӯ арзони намедошт вай бар як замини сӯхтаи бегиёҳ партофта мешуд. Вале раҳмати Худо ӯ (а)-ро дарёфт, ба вай тавфиқ дод, ки тавба кунад. Аз ин рӯ ба маломати Худо гирифтор нашуд.

Ривоят шуда, ки хазрати Юнус (а) дар Ирок дар Найнаво ном вилоят пайғамбарй мекард. Аҳли он диёр бутпараст буда, аз ҳеч гуна гунох ру намегардониданд. Харчанд хазрати Юнус (а) онхоро аз ин кор манъ карда ба сӯйи Худо даъваташон намуд ӯ (а)-ро гӯш накарданд. Пас, Юнус (а) ба худ андеша кард, ки маро дар миёни гунахгорон истодан дигар чоиз нест. Ба ин ичтиходи худ амал карду тарки он диёр намуд. Чун бар лаби бахре расид аз милохон хохиш кард ўро бо худ гиранд. Онхо розй шуданд. Дар аснои сафар туфон бархост. Ахли кишти хама ба изтироб афтоданд. Гуфтанд: "Аз ин туфон хама ба халокат хохем расид. Машварат оростанд, ки байни мо касе гунахгор аст, куръа мепартоем ба номи касе, ки барояд ўро бо мақсади қурбонй ба бахр мепартоем." Шояд итоби \overline{y} таъоло буд, ки чанд дафъа куръа партофтанд, ба номи Юнус (а) баромад. Пас ў (а)-ро ба бахр хаво доданд. Худованд Хут (номи мохи)-ро амр кард, ки ў (а)-ро фурў барад, насозад. \bar{y} (а) дар ишками мох \bar{u} бошад хам рахмати \bar{y} таъоло ба \bar{y} -(a) даррасид ва \bar{y} (a)-ро инъом карду ба зикри худаш машғул сохт ва ў (а) ёди Худо мекард ва зораю тазарруъи зиёде менамуд. Худованд дуъои ў (а)-ро ичобат фармуд. Дуъои ў (а) ин буд: «Ло илоха илло анта субхонака инни кунту миназзолимин». Ин суханро фариштагон атрофи Арш шунида гуфтанд: "Ё рабб, ин овози заифи шинохташуда аз билоди ғариба кӣ бошад?" Аллох таборака ва таъоло гуфт: "Оё намешиносед?" Гуфтанд: "He! Ё Раббй."

У таъоло гуфт: "Ин бандаам Юнус **аст.**" Гуфтанд: "Бандае, ки хамеша амалхои солехаш бардошта мешуд ва дуъохояш ичобат мегашт, ин хамон аст?" У таъоло Гуфт: "Оре!" Гуфтанд! "Оё раҳмаш намекунй, бас ӯро аз бало начот дихй." Аллохтаъоло Хутро амр кард Хут баъди чанд муддат уро беозор берун аз бахр ба Замин ниход.

Фачтабāҳу Раббуҳу҅ фа чаъалаҳуٰ мина-ċ ċоٰлиҳ҅ин. 50.

50. Пас, ўро Парвардигор баргузид ва аз чумлаи солехон гардонид.

Аллоҳтаъоло дуъой Юнус (а)-ро ичобат намуда, аз торикй раҳояш сохт. Чун Юнус (а) нозук ва беҳолу бемадору заиф гардида буд, чанд муддат беҳуш гашт. Худованд бар вай раҳм кард ва бо мақсади аз офтоб зарар наёфтанаш дарахти сербарг - (кадӯ)-ро офарид то болои ӯ соя афканад. Ба тадрич ҳазрати Юнус (а) ба худ омада сиҳат ёфт. Аз Худо амр шуд, ки ба назди қавмаш

баргардад. Онҳо зиёда аз 100 ҳазор буданд. Баъзе нишонаҳои азобҳое, ки Юнус (а) ба онҳо ваъда дода буд, алакай зоҳир шуда буд. Ҳама рӯ ба тавбаву тазаррӯъ оварданд. Худованд онҳоро ба сӯйи роҳи ростӣ ҳидоят намуд.

Ва ий якāду-л-лазина кафару ла юзлиқунака би абсорихим ламмā самиъу-з-Зикра ва яқулуна иннаху ла мачнун. 51.

51. Ва харойина, касоне, ки кофир шуданд, наздиканд туро ба чашмхои (тези) худ, он замоне ки Куръонро шуниданд, билагжонанд ва мегуянд: «Ба ростй, ин Пайгамбар девона аст».

Зимни ояти мазкур Худованд фармудааст, ки ба таҳқиқ қариб аст, ки кофирони Макка туро аз шиддати ғазаб бо чашми бадашон биғалтонанд ва ҳалок кунанд. Ҳангоме ки Қуръон хондани туро шуниданд аз рӯйи буғзу ҳасаду адоват гуфтанд, ки ту (Муҳаммад (c)) девона ҳастӣ.

Сабаби нузули оя инаст, ки дар қабилаи арабҳои Бани Асад чашмгарҳо буд. Агар яке аз онҳо уштури фарбеҳро медид агар ба он бо чашми бад назар медӯҳт, ба хона меомада дарҳол ба духтараш мегуфт, ки зарфро гирифта рафта аз хонаи фалон кас (яъне соҳиби уштур) гӯшт биёр. Зеро ӯ яқин медонист, ки баъди нигоҳи ӯ он уштур бемор шуда мемурад. Соҳибонаш маҷбуран онро мекушанд. Ана, аз ҳамин қабила чашмгарҳо оварданд то ки Расулуллоҳ (с)-ро чашм кунанд. Ин оят бар ҳақ будан ва расидани таъсири чашм бо амри Аллоҳтаъоло далел аст. Дар ҳадис омадааст: "Агар чизе аз тақдир пеш мегузашт, албатта чашм мегузашт".

Хадиси дигараст, ки агар чашми кас расад ва маълум шавад, ки чашм расидааст бояд, ки чашмрасон таҳорат кунад ё ғусл кунад. Дар ҳол бояд яке аз ин ду амалро ба чо оварад. Ин ба он далолат мекунад, ки чашми расидаро бо оби таҳорат ё ғусл шуста дур месозанд. Худованд ба василаи он об чашмрасидаро шифо мебахшад. Ин чунин барои чашмрасида "Сураи Нос" ва "Сураи Фалақ" хонда мешавад, чунон ки Расулуллоҳ (с) ба наберагони худ хонда буд. Инчо чашм ба маънои ҳасад низ омадааст. Дар ҳадиси

дигар омадааст: "Чашм кардан ҳақ аст, он уштурро дар дег ва одамро дар қабр меандозад". Инсоне, ки чашми тез дорад, ба ибораи халқи гуем "чашмгар" аст агар хохад, ки аз чашми ў касе зарар набинад дар вакти дидани ашё "ох" "вох" "ачабо", "оххо" ва ғайра нагуяд, балки барои паст кардани эхсосоти худ гуяд, ки "мошоаллоҳ -мошоаллоҳ", "боракаллоҳ - боракаллоҳ", Дар ин сурат ба изни Парвардигор захри чашмаш рафъ мешавад. Ногуфта намонад, ки хар инсон баъди намози бомдод ва намози шом ва вакти хоб кардан сурахои Нос ва Фалакро хонда худро дам андозад, чашми бад ба ў таъсир намекунад. Бинобар ин, ба ашёи бародарон саросемавор аз руйи хасад набояд назар кард, то ки он норохат нашаванд. Валекин инро набояд фаромуш кард, ки хар чи шавад аз такдири илоҳӣ берун нест. Набояд ин кор сабаби низоъ ва душмани шавад. Айб дар худаш аст, ки бо сурахои номбаршуда худ ва ашёи худро хисор накардааст. Инчунин айби чашмгар низ хаст, ки барои дафъи захри чашм калимахои зарурии дар боло зикршударо ба забон наовардааст. Тавре мебинем камбудй аз хар ду тараф сар задааст. Хазрати Расулуллох (с) пеш аз нозил шудани сураи Фалақ ва Нос худро бо дигар калимот таъвиз мекарданд. Чун ин сурахо нозил шуд бо онхо худро таъвиз карданд. Ин барои мо таълим аст, ки набояд аз ин ғофил шуд.

Ва ма Ҳува илла зикру-л лил ъаламин. 52.

52. Ва хол он ки Қуръон цуз панд барои оламихо чизи дигаре нест! Куръоне, ки муъчиза аст ин факат мавъиза ва панду насихат барои инсу чин аст, ўро Худованд чй хел ба як девона нозил мекардааст? Шумо мегўед, ки Мухаммад девона аст. Оё акл надоред, ки ба мукобили сухани Худо харф мезанед? Ин китоб на барои як шахс, балки барои оламиёнро панд додан аст. Чунин суханро ба ғайри ў таъоло дигар шахс гуфта наметавонад. Ин башорат баъди вафоти расули Худо (с) бисёртар ошкор гардид. Зеро дини Ислом дар тамоми олам пахн шуд ва пахн шуда истодааст.

Бо ҳамин тариқ, Ӯ таъоло сураро бо азаматии Қуръон сар карда буд ҳамчунон Ӯро бо азамати Расул (с) хотима бахшид.

Имом Ҳасани Басрӣ (р) ояи 51-52-ро барои нарасидани заҳри чашм шифо гуфтааст.

Поёни сураи «Қалам». Ва лиллоҳил ҳамд.